

MEMORIA-RESSENYA

dels treballs portats a cap per l'INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL
durant el curs de 1901 a 1902, llegida en la sessió pública inaugural del
curs de 1902 a 1903, celebrada'l dia 13 de Deseembre de 1902,
pel Secretari perpetuu

D. BONAVENTURA PEDEMONTE Y FALGUERA

SENYORS:

L'INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL acaba de donar, en el curs que ha finit, una prova de sa incançable y intensa laboriositat. Davant d'ella han desfltat sos socis més distingits, y tots, tots, sèns excepció, han contribuït a son progrés y enaltiment científich.

Grans y afalagadores foren les esperances que, durant els primers anys de fundada nostra Corporació, flotaren per les intel·ligències de sos individus; més, afortunadament, a costa de molts esforços, són avuy convertides en tangible realitat, y res fa pensar que cap destorb vingui a minvar el poderós capdal de sa existencia, plena de joventut y vida, y nodrida ab la sang ardenta y pura de belles conviccions.

Els que d'aprop y pas a pas no haguessin seguit la marxa de l'INSTITUCIÓ quedarien extranyats al veure'ls progressos per aquesta realisats en benefici de les ciències històrich-naturals, en un país aon tant poca afició hi ha a tot lo que representa cultura y il·lustració científiques. No es ab actes de gran ostentació y enlluernadors com la primera INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL ha arribat a lloch tant preeminent, sinó ab el treball del temps, que es l'obra de la constancia, el resultat de la paciència. No han sigut nostres forces escolades per les grans impetuositats; no ha sigut una pluja forta que en lloch de fecondar el camp ho malmet tot, no: nostra acció y nostre esforç ha sigut regulat, ha sigut, o, més ben dit, es la gota d'aigua que, actuant sobre la roca, arriba a esmicolar-la; es la pluja menuda que, assaonant els

semblats, contribueix a l'aparició de milers de sers sobre la terra.

Però, encara que la ciencia sigui cosmopolita y, per lo tant, sens reconèixer limits ni fronteres s'extengui per tot arreu aont hi hagi un ser capaç de conreuar-la, trobem que en cada país, en cada regió, en cada comarca, presenta les seves varietats, dintre de l'unitat. Efectivament, no són les mateixes les espècies zoològiques d'Europa y Amèrica, d'Alemania y Rússia, de Catalunya y Andalusia: ne trobarem algunes de comuns, a mida que la situació geogràfica dels pobles es més semblant; però no podrem dir may que la fauna de Catalunya sigui la mateixa d'Andalusia; y lo que hem dit de la fauna podriem dir de la flora, y lo mateix, y encara ab més fonament, de la geologia, tota vegada que aquesta presenta casos particulars en determinats països, que no poden estudiar-se enloch més, sobre tot per lo que a l'espeleologia se refereix.

Donchs bé: era imprescindible, era indispensable, que en nostra patria hi hagués una entitat que estudiés aquest admirable conjunt denominat Naturalesa; era convenient que's coneixessin els animals y plantes que habiten les nostres montanyes, que se sabés la formació geològica y la composició química del nostre terror, perquè'ls pobles forts y grans segueixen l'antich adagi, escrit en el frontispici del temple de Delfos, *Nosce te ipsum*, y el coneixement de la Naturalesa hi entra de ple.

Els treballs científichs exposats a continuació y portats a cap durant el curs de 1901 a 1902 vénen a corroborar l'ardidesa y empena de la Corporació.

TREBALLS CIENTÍFICHS DE SOCIS NUMERARIS

En Jordi M.ª Anguera de Sojo:

Microbis que, tenint la mateixa o diferenta forma, produeixen els mateixos efectes.

En Joan d'Aguilar-Amat y Banús:

*Sobre la troballa del *Globiocephalus melas*, Nich., en la platja de Vilassar de Mar.*

- En Eugeni Ferrer y Dalmau:
Sobre les plantes de la Vall de Nuria.
Helix, Pupas y Cyclostomas, trobats a Tarrassa.
- Mossèn Norbert Font y Sagué:
Nota sobre la constitució geològica de la Vall de Camprodon (Pireneus Catalans).
- En Joseph Maluquer y Nicolau:
Algunes espècies del gènere Helix, recollides a Vilarrodona (Ribera del Gayà).
Descripció d'una espècie nova de Limnæa de Catalunya,
Limnæa Maluqueri, Fagot.
Les còves de Salgà.
- En Salvador Maluquer y Nicolau:
Excursió a Teyà.
Nova cita del Glaucium Aurantiacum.
- En Joseph Mas de Xaxars y Palet:
Coleòpters agafats a Nuria.
Sobre Cicindelas de Catalunya.
Coleòpters agafats a la Gleba.
- En Antoni Novellas y Roig:
Notes sobre una excursió botànica a Bellesguard.
La Saxifraga Catalàunica.
- En Francisco Novellas y Roig:
L'estructura del protoplasma.
Sobre diverses accions de la temperatura d'ebullició de l'aire líquid.
Un cas raro en paleontologia.
- En Bonaventura Pedemonte y Falguera:
El Schistosomum hæmatobium, Bilharz, 1852.

COMUNICACIONS CIENTÍFIQUES DE SOCIS PROTECTORS

- En Joaquim Marian Salvaña y Comas:
Alguns Helix, recollits en la comarca d'Igualada.
Algunes observacions sobre'ls moluschs terrestres y d'aigua dolça.
Flora Iluronense.

COMUNICACIONS DE SOCIS PROTECTORS HONORARIS

Dr. Joan Cadevall y Diars:

Plantes notables dels voltants de Tarrassa.

COMUNICACIONS DE SOCIS CORRESPONENTS

Fray Maria Joseph Blachas, corresponent a Targa:

La Tenthrede de la Vigne, Tenthredo Macrophyta strigosa, Dahlbom.

El pa com alimentació de les cavalleries.

Rvnd. Joaquim Barnola, S. J., corresponent a Gandia:

Notes criptogàmiques. — Criptògames dels voltants de Barcelona.

En Pau Fagot, corresponent a Villefranche-Lauraguais:

Descripció del Helix Ripollica.

Rvnd. P. Longinos Navàs, S. J., corresponent a Çaragoça:

Neuròpters del gènere Chrysopa, recullits a Sarrià. Una excursió científica a la Serra Nevada.

En Vicens Plantada y Fonolleda, corresponent a Mollet:

El Sorex fodiens Gmel a Catalunya.

En Antoni de Zulueta:

Troballa d'un cetaci (Globiocephalus) en la costa de Vilasar de Mar.

Ademés, durant el passat any acadèmic s'efectuaren les següents:

EXCURSIONS

Empordà. Juny de 1902.

CAMP DE TARRAGONA

A Reus, Borges del Camp y Salou. Juliol de 1902.

COMARCA D'OLESA

Montanya de Montserrat. Abril, Juny y Setembre de 1902.

CONGOST

De Sant Miquel del Fay a Centelles. Novembre de 1902.

COSTA DE LLEVANT

Masnou, Teyà y Montanyes de Sant Mateu. Juliol de 1902
 Mataró. Desembre de 1901, Abril y Agost de 1902.
 Teyà. Maig de 1902.

COSTA DE PONENT

Castelldefels. Juny de 1902.
 Sant Pere de Ribes. Setembre de 1902.
 Sitges. Setembre de 1902.
 Vilanova y Geltrú. Setembre de 1902.

GUILLERIES

Sant Hilari y Sant Miquel de Solterra. Agost de 1902.

MONTSECH

Vilanova de Meyà. Setembre de 1902.

PALLARS

La Pobla de Segur. Juliol de 1902.
 Toralla y Serradell. Agost de 1902.

PLA DE BARCELONA

Bellesguart (Tibidabo). Abril de 1902.
 Desembocadura del Besòs. Març de 1902.
 Montjuich. Març de 1902.
 Pantano de Vallvidrera. Octubre de 1902.
 Port de Barcelona. Octubre de 1902.
 Punta del Llobregat. Març de 1902.

PLA DEL LLOBREGAT

Molins de Rey. Juliol, Agost y Setembre de 1902.
 Sant Feliu de Llobregat. Juliol, Agost y Setembre de 1902.

PLANA DE VICH

Gurb. Maig de 1902.
 Vich. Maig de 1902.

RIBERA DEL SEGRE

Artesa de Segre. Febrer de 1902.

Monsonís, Selgà y Còva del Bandoler. Setembre de 1902.

ROSSELLÓ

Banyuls-sur-Mer. Desembre de 1901.

VALL DE RIBES

De Ripoll a Nuria. Setembre de 1902.

VALLÈS

De Montgat a Mollet. Març de 1902.

La Garriga. Desembre de 1901.

Montcada y Sant Andreu de Palomar. Març de 1902.

Papiol. Desembre de 1901 y Març de 1902.

Sant Cugat del Vallès. Març de 1902.

Sant Llorenç del Munt. Juny de 1902.

*
* *

El nombre de socis ha augmentat, durant el darrer curs, en una proporció que prova evidentment la creixença y desenrotllo de l'INSTITUCIÓ, com se pot veure ab els datos següents:

SOCIS NUMERARIS

En Desembre de 1901 eren	24
En Desembre de 1902 són	33
Baixes entre aquestes dugues dates	4
Altes entre aquestes dugues dates	13

SOCIS PROTECTORS

En Desembre de 1901 eren	10
En Desembre de 1902 són	15
Baixes entre aquestes dugues dates	2
Altes entre aquestes dugues dates	7

SOCIS PROTECTORS HONORARIS

En Desembre de 1901 eren	6
En Desembre de 1902 són	8

Baixes entre aquestes dugues dates	1
Altes entre aquestes dugues dates	3

SOCIS CORRESPONENTS

En Desembre de 1901 eren	20
En Desembre de 1902 són	34
Baixes entre aquestes dugues dates	0
Altes entre aquestes dugues dates	14
Total de socis en Desembre de 1901	60
Total de socis en l'actualitat	90
Baixes ocorregudes durant aquest temps	7
Altes durant aquest període	37

Satisfets podriem estar si no fossin degudes algunes de les baixes, que en la notícia que precedeix se noten, a la perdua de grans homes, perdua que per nostra Corporació serà sempre irreparable, y quina bona memoria no podrem may oblidar.

Les relacions de l'INSTITUCIÓ ab altres corporacions científiques ha augmentat, establint-se, además, un continuat cambi de publicacions ab totes elles.

Les que estavem en relació en nostra ciutat:

En Desembre de 1901 eren	5
En Desembre de 1902 són	11
Augment entre aquests períodes	6

Fòra de Barcelona:

En Desembre de 1901 eren	8
En Desembre de 1902 són	33
Diferencia entre aquests períodes	25

Figuren entre les últimes el *Smithsonian Institution* de Washington, *Società di Naturalisti di Napoli*, *Société entomologique de France*, *Société entomologique de Belgique*, altres de Berlin, Giessen, Nantes, Marsella, Porto, S. Paulo, etc., y

algunes dels països de Sur-Amèrica. A totes dirigeixo, en nom de l'INSTITUCIÓ CATALANA, un carinyós abraç de germanor.

Molt satisfactori es el moviment ocorregut durant el darrer any en la biblioteca. Els datos que, segons nota de nostre incançable bibliotecari Sr. Aguilar-Amat, van a continuació proven les anteriors afirmacions.

Els periòdichs y revistes científiques ab que l'INSTITUCIÓ està en relació:

En Desembre de 1901 eren	7
En Desembre de 1902 són.	35
Augment entre aquestes dugues dates .	28

Els volums existents:

En Desembre de 1901 eren	39
En Desembre de 1902 són.	192
Augment entre aquests dos períodes .	153

Quasi totes les obres han sigut cedides pels socis, mereixent especial esment els donatius dels Srs. Acloque, Bolívar, Cuní, Preud'homme de Borre, Valls, Navàs y Plantada. Nostra Corporació, molt agràida, els dóna grans mercès per sa lliberalitat, que força bé parla de son amor a la ciencia.

*
* *
*

Ab el fi de donar més impuls als treballs de propia investigació, en sessió de 26 d'Octubre del passat any s'acorda per unanimitat la creació d'una Secció-Laboratori d'experimentació biològica, de la que tots esperem sos pràctichs resultats.

Un dels treballs més importants verificats per dita secció es el que hi ha pendent sobre l'*estudi històrich-natural marí de la rada de Barcelona*, que pera portar-lo a cap durant els últims mesos de l'any acadèmich que ha finit s'han practicat dragatges, sondeigs y un detingut anàlisis de diferents mostres d'aigües recullides a diferents profunditats.

La Secció-Laboratori, per l'esperit que l'informa, es digna del més gran y general aplaudiment de l'INSTITUCIÓ.

*
* *

La tasca que en pro de l'Història Natural de nostra terra té empresa nostra Corporació no acaba aquí encara. No es menester que ho digui, perquè de tots es conegut lo molt que sobre les ciències que cultivem ha aparegut en les planes de nostre BUTLLETÍ, qui, modest al principi, ha anat extenent son horitzó. Al començar aquest any, el Consell de Redacció va considerar convenient reformar-lo, innovacions que no sols quedaren reduïdes a modificacions de publicació, sinó que s'amplià son text, abans força limitat. Poch temps després acompanyava a nostre portant-veu el catàlech que sobre'ls insectes de Catalunya, observats per ells mateixos, publiquen nostres dignes consocis senyors Antiga y Sunyer, y Bofill y Pichot.

Posteriorment, a l'objecte de donar convenient cabuda an els molts treballs que's reben referents a les diverses branques que abarca l'Història Natural, y a fi de donar-li més varietat, estimà la Redacció oportuna la classificació d'original per materies, publicant-se correlativament segons l'ordre dintre d'elles establert. L'esforç de l'INSTRUCIÓ s'ha vist sempre coronat per l'èxit més complert, donchs tots els socis, fins els corresponents de terres més llunyanes, han contribuït, ab llur esforç científich o material, a la bona acullida que nostra publicació, en sa nova fase, ha tingut en el món científich.

*
* *

No compliria'l meu dever si no dediqués un petit record an els socis que foren d'aquesta INSTRUCIÓ. Durant l'anyada que acabem de transcórrer han desaparegut d'entre nosaltres tres homes eminents.

El 26 de Febrer tancava per darrera volta'ls ulls el savi naturalista y distingit apotecari D. Joaquim Marian Salvaña y Comas, soci protector de nostra Corporació.

Fill de Mataró, català de mena, era un dels últims d'aquella generació que tants savis havia proporcionat a nostra terra. Company d'en Cuní y Martorell, Vayreda, Almera, Costa y altres, havia, com aquests, consagrat tota sa vida an el conreu de les ciències naturals, dedicant-se principalment

a la botànica, malacologia y entomologia. Deixa escrites la *Flora y Fauna de Mataró*, que publicà en 1899; *Fauna malacològica d'Olot y sa comarca*, que vegé la llum a Madrid; un sèns fi d'articles escampats en les revistes científiques, y alguns treballs inèdits.

Una de les figures més grans que tenir pugui l'entomologia catalana es la del nostre gran Cuní y Martorell, soci protector de l'INSTITUCIÓ, quin record, fidelment gravat en nostra memoria, no podem may oblidar.

Morí'l 14 de Maig, en el mes de les flors, com deya molt bé en la seva necrologia nostre estimat consoci D. Salvador Maluquer; morí quan la Natura se desperta de son esmoretament, quan per arreu se sent l'escalf de vida y joventut, quan les crisalides obren sa estantissa pell pera donar pas an els papellons de vistosa coloraina.

Natural de Calella y fill de valents marins, passà'ls primers anys de sa infantesa contemplant el mar de sa vila natal, tant hermós en la costa catalana. Aquell horitzó que oviraren continuament sos ulls fins a l'edat de nou anys, en que's trasladà a Barcelona, havia d'influir, sèns dubte, en la veneració que sempre l'inspirà'l sant temor a Déu y el sagrat record inesborrable de sa llar.

A sa mort deixa un original herbari, una bonica col·lecció de llevors indígenes, una altra d'importantíssima, entomològica, y un bon nombre d'obres y follets, fins a 26, essent quasi la generalitat consagrats an els estudis entomològichs y botànichs.

Fou un dels que més va contribuir a la fundació de l'INSTITUCIÓ y un dels socis protectors que més interès havia demostrat sempre per son prestigi y distinció.

Altra desgracia patí'l nostre científich institut ab la mort de l'home preeminent que tanta gloria donà a les ciències naturals, mèdiques y en general antropològiques, y a la nostra estimada Catalunya. Parlo del benvolgut Dr. Robert, que fou nostre soci protector honorari, perquè ab son esperit amplament científich y cordialment bondadós havia de seguir sempre tota corrent d'avenç y acompanyar an els joves en llur entusiasme per la ciència que era també l'objecte de la predilecció valuosa del Mestre. Era la personificació de les qualitats que com ideal resplendent ens proposem els que

coneixem la gaubansa de l'estudi, els que sentim l'emoció del raonament científich. En nit tristíssima, rodejat d'homes estudiosos, que'l consideraven ab aquell respecte clàssich dels de l'Edat Mitjana a son mestre, an el perfecte savi, an el llumenar de sa època, en un acte d'alegria y de germanívol afecte, caigué retut l'home eminent, el bon patriota. El dol del poble català que'l féu son portant-veu, el gonfaner de sa immaculada bandera, que admirava tant son talent, com son cor magnànim y son amor a la terra, demostrà l'apreci que fa dels coneixements científichs, enllaçats ab ses patriòtiques aspiracions, lo que també es un aplaudiment per nosaltres, puix crech que aital lligam assolim.

Aquesta ocasió no havia de privar-me de parlar en els termes que ho he fet del Dr. D. Bartomeu Robert, puix, además del tribut que com a consocis no havíem d'escatimar-l'hi, el conceptuo ab preuades qualitats que hem de procurar imitar. Fent-ho aixís farem de Catalunya un poble que dominarà, si no material, intel·lectualment sobre'ls demés.

Quan nos asfixiem en l'aire viciat que envolcalla la generació actual; quan tot an el nostre costat trontolla; quan l'apuntalat edifici de la ciencia en nostra terra està proper a enrunar-se; quan, mirant horroritzats el nostre baix nivell intel·lectual, allarguem nostres mans tremoloses pera agafar-nos a les figures dels grans mestres, quin talent y mèrits reconegué la justícia, aquests desapareixen d'entre nosaltres, deixant-nos no més que llur record y el de llurs obres.

*
* *

Ja veyeu, donchs, que, si grans foren les esperances que's concebiren, gran ha sigut també la realitat. L'amor a l'estudi, l'amor an el treball, l'afició despertada vers a l'investigació propia, han sigut els factors primordials que han proporcionat a l'INSTITUCIÓ un nom del que pot enorgullir-se, orgull noble que proporciona la tranquil·litat de l'obligació complerta.

L'INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTORIA NATURAL, entre-quins membres se'n compten alguns d'universal renom, està disposada a arrencar an el poble català de son ensopiment. Els últims focos d'aquella llum claríssima de ciencia que un dia

enllumenà nostra terra se van apagant: es precis, donchs, que nous horitzons se descobreixin, que'ls que guardin els bells records de llurs mestres converteixin el trist cap-vespre de nostra decadencia en l'hermós crepuscol matinal de nostra regeneració.

Aquesta Corporació es l'única destinada a formar l'Història Natural de nostra patria; la seva obra es gran, però nostra voluntat es ferma, y no l'aturen les baixeses de la terra. Prescindim de les lluites mesquines de l'humanitat; mirem més alt. Donar a conèixer la grandiositat de la Naturalesa, ensenyar a nostres conciutadans les belleses naturals ab que Déu dotà a Catalunya, es l'objecte y el fi de l'INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL.

RES MÉS

L'instint y la seva herencia (*)

Temà científich desenrotllat en la sessió pública inaugural del curs 1902 a 1903 celebrada'l dia 13 de Desembre de 1902

pel soci

D. JORDI M.ª ANGUERA DE SOJO

SENYORS:

L'estudi de les ciències naturals es lo més realista que existeix. Lligats ab una cadena immutable de lleys eternes, absolutes y brutals, ens condueix la Naturalesa en l'observació y en l'averiguació de ses manifestacions; l'esperit, somés fortament an el jou de son absolut mecanisme, no pot explicar-se ni enlairar-se, fixos constantment sos sentits petits y dèbils, espantats y vigilants dels errors que ab facilitat comet; requereix una atenció forta de l'ànima de l'aimador naturalista, que, portat ab caminadors per mà forta y implacable, trobaria la fadiga tot seguit, si no fos per la varietat immensa, per l'hermosura podria dir infinita que ensenya vanidosa a qui s'entrega a son difícil y intrincat estudi.

Però, com hermosa coqueta, amaga y nega part de ses belleses més boniques quant més difícils de conquerir, y jugant verament en aimador li descobreix dintre de les tene-

(*) Aquest treball fou fet en col·laboració de nostre consoci y estimat amic en Joseph Jurnet.